

วารสารบัณฑิตพัฒนสาร

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2558) ISSN : 2557-9546

Graduate Development Journal, Uthairat Rajabhat Walailak University
Vol.5 No.1 (January-June 2015) ISSN : 2557-9546

การจัดการความรู้ความหลากหลาย
ทางภาษาและวัฒนธรรม
ของจังหวัดพิจิตร

The Knowledge Management of the
Language and Cultural Diversity
of Phichit Province

สำราญ ตอ-งอญ^{1*} Samran Tao-ngoen¹
ประยูร ลัมสุข² Prayoon Limsuk²

¹สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
Department of English,
Faculty of Humanities and Social Sciences,
Phetchabun Rajabhat University

²สาขาวิชาดนตรีและการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
Department of Music and Performance,
Faculty of Humanities and Social Sciences,
Phetchabun Rajabhat University

*samranbook@yahoo.co.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในจังหวัดพิจิตร และเพื่อการจัดการความรู้ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในจังหวัดพิจิตร ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ชาวพื้นถิ่น ชาวไทยภูเขา ชาวไทยมุสลิม ชาวลาวแง้ว ชาวไทยยวน ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยทรงดำ ชาวไทยอีสาน ชาวลาวพวน ชาวลาวครั่ง โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จากผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางภาษาและวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบประเมินการฝึกอบรม การวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การสรุปและบรรยาย ตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยพบว่า ความหลากหลายทางภาษาของจังหวัดพิจิตรประกอบด้วย 1) ภาษาพื้นถิ่น 2) ภาษาไทยภูเขา 3) ภาษาไทยมุสลิม 4) ภาษาลาวแง้ว 5) ภาษาไทยยวน 6) ภาษาไทยเชื้อสายจีน 7) ภาษาไทยทรงดำ 8) ภาษาไทยอีสาน 9) ภาษาลาวพวน 10) ภาษาลาวครั่ง ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของจังหวัดพิจิตร เช่น ประเพณีแข่งเรือ ประเพณีลอยกระทงรอบโบสถ์ ประเพณีงานเสนเฮือนของชาวไทยทรงดำ ประเพณีกำฟ้าของชาวลาวพวน ประเพณียกธงสงกรานต์ของชาวลาวครั่ง ผลการจัดการความรู้ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของจังหวัดพิจิตร พบว่า หลังจากการจัดการความรู้ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในจังหวัดพิจิตร โดยการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้จัดทำชุดความรู้ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ก่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ มีการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ : การจัดการความรู้, ความหลากหลายทางภาษา, ความหลากหลายทางวัฒนธรรม, กลุ่มชาติพันธุ์

ABSTRACT

This research is a qualitative research. The objectives of this study were to study language and culture diversity of the ethnic groups in Phichit province and to manage the knowledge of the language and cultural diversity of various ethnic groups in Phichit province. The population used in the study were local Thai, Thai Kui, Thai Muslim, Lao Ngeaw, Thai Yuan (Vietnam), Thai Chinese, Thai Thongdam, Thai Isan, Lao Pawn, Lao Krang were selected by purposive sampling which those who are knowledgeable in the language and culture of each ethnic group. The instruments used in the study were interview form, observation form and training evaluation form. The analysis of data which are summary and narrate followed by objective. The result of this research found that the diversity of languages of the ethnic groups in Phichit province were 1) local language 2) Thai Kui language 3) Thai Muslim language 4) Lao Ngeaw language 5) Thai Yuan language 6) Chinese language 7) Thai Thongdam language 8) Thai Isan language 9) Lao Pawn language 10) Lao Krang language. The diversity of culture of Phichit province such as boat racing, Loy Krathong festival around the church, the Seanhuean ceremonies of Thai Thongdam people, Kampa ceremonies of Lao Pawn people, Yokthong Songkarn ceremonies of Lao Krang people. The result of the knowledge of management of language and culture diversity of the ethnic groups in Phichit province found that after the knowledge management, the diversity of language and culture of ethnic groups in Phichit province by sharing and sharing knowledge gathering provides knowledge of diversity, language and culture of various ethnic groups to create a network of cooperation among ethnic groups to exchange learning each other and there are activities for exchange among ethnic groups, and ethnic groups systematic knowledge management.

Keywords: knowledge management, language diversity, culture diversity, ethnic group

ความสํ

โลกยุคโลกาภิวัตน์ในปัจจุบันกำลังอยู่ในภาวะของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เศรษฐกิจ สังคม การเมืองระหว่างประเทศและวัฒนธรรมสมัยใหม่มีอิทธิพลเป็นอย่างมาก การสื่อสารมีพลังไร้พรมแดนเข้าถึงแม้ในพื้นที่ห่างไกล ภาษาและวัฒนธรรมพื้นบ้านของ ชนกลุ่มเล็กกลุ่มน้อยอยู่ในภาวะอันตรายและเสี่ยงต่อการสูญสลาย สถานการณ์เช่นนี้เป็นภัยคุกคามความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เป็นปัญหาล้าสมัยกับการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพใน ความสนใจของนักวิทยาศาสตร์ ปัญหาวิกฤตด้านความหลากหลายของภาษาและ วัฒนธรรมเป็นปัญหาระดับโลกโดย 90% ของภาษาในโลกกว่า 6,000 ภาษา กำลังอยู่ ในภาวะวิกฤต (Krauss 1992) และอาจจะไม่สามารถดำรงอยู่ให้พ้นศตวรรษนี้ มี เพียงภาษาใหญ่หรือภาษาระดับนานาชาติและภาษาประจำชาติที่มีผู้พูดจำนวนมาก และมีการธำรงรักษาอย่างเข้มแข็งเท่านั้นที่จะรอดปลอดภัย

ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในแต่ละชุมชนแสดงให้เห็นถึงความเป็น ลักษณะเฉพาะหรือความเป็นอัตลักษณ์ของแต่ละชุมชน ปัญหาและความต้องการใน แต่ละชุมชนย่อมแตกต่างกันไป การช่วยเหลือหรือชุมชนต้องการพึ่งพาตนเองย่อม แตกต่างกัน ไม่เหมือนกันทั้งหมดอาจจะมีลักษณะทั่วๆ ไปในสถาบันทางสังคมที่มีความ คล้ายคลึงกัน แต่ความมีชีวิตทางวัฒนธรรมในสถาบันต่างๆ ย่อมแตกต่างกันไป เช่น ในแต่ละชุมชนย่อมจะมีสถาบันต่างๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน แต่บริบท เนื้อหาของการคงอยู่ การปรับตัว และการเปลี่ยนแปลงในแต่ละสถาบันแตกต่างกัน ไป ซึ่งไม่เหมือนกัน ดังนั้นแสดงให้เห็นว่าความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีความสำคัญอย่างมากในงานพัฒนา ดังจะเห็นว่าผลกระทบของการพัฒนาประเทศ โดยไม่ได้คำนึงถึงการพัฒนาที่ต้องมีความแตกต่างกันตามความหลากหลายทาง วัฒนธรรมจึงทำให้เกิดช่องว่างของการพัฒนา หรือเกิดผลกระทบในการพัฒนา ประเทศที่ทำให้บางชุมชนไม่ได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่เหมาะสม (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2543)

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการที่มีหัวใจ สำคัญอยู่ที่การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ร่วมกันเรียนรู้ร่วมกันแสวงหาปัญหา และ คิดค้นแนวทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาที่เป็นเรื่องอันเป็นฉันทามติของชุมชน

ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ส่งเสริมกิจกรรมกลุ่ม ทำงานร่วมกันทั้งแก้ปัญหา และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมีนักวิจัยภายนอกทำหน้าที่เป็นผู้เอื้ออำนวย หรือวิทยากรกระบวนการร่วมกับนักวิจัยชุมชนที่เป็นชาวบ้าน ดังนั้น การวิจัยจึงสร้างคุณลักษณะของการเรียนรู้แบบพหุภาคี พร้อมกับบังเกิดผลพลอยได้ที่เป็นจิตสำนึกตระหนักในปัญหา หน้าที่ และร่วมกันแก้ปัญหา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาได้ถูกต้องตรงตามความต้องการ

ในสังคมฐานความรู้ การจะอยู่รอดและการดำรงไว้ซึ่งความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ จำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ที่จะจัดการกับทุนทางปัญญา (Intellectual Assets) แต่อย่างไรก็ตาม การจัดการความรู้ยังเป็นศาสตร์ที่จะต้องมีการพัฒนาและประยุกต์ใช้ให้แพร่หลายมากขึ้น ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับความรู้ คือ ความรู้เป็นทรัพยากรเพียงอย่างเดียวที่ยังใช้ยังมีเพิ่ม ผู้จัดการความรู้ที่เป็นระดับมืออาชีพ ปัจจุบันจะต้องเผชิญปัญหาและความคาดหวังที่สูงมาก เพราะความรู้ใหม่เกิดขึ้นในอัตราทะลุทะลวง ความรู้มีวงจรชีวิตที่สั้นลง (ล้าสมัยง่าย) และการจัดการสมัยใหม่ ไม่ว่าจะวงการใดๆ ล้วนแต่ใช้ความรู้ ที่เข้มข้นขึ้นทุกขณะ ดังนั้นทุกคนจึงต้องเตรียมตัวให้พร้อม เพราะถ้าหากคุณรองชนะเลิศได้ลงทุนลงแรงในการจัดการความรู้จนเริ่มเห็นผล มันอาจสายเกินไปที่จะไล่ตาม

ความรู้ในฐานะปัจจัยเพื่อการแข่งขัน ได้กระทบและสร้างความตื่นตัวในภาคธุรกิจมาแล้วระยะหนึ่ง องค์กรทุกแห่งได้รับการกระตุ้นให้ใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินสมบัติที่หลบซ่อนอยู่ภายในสมองของพนักงาน องค์กรสมัยใหม่ที่มีนวัตกรรม มักจะจัดตั้งกลุ่มทำงานเพื่อจัดการความรู้ ส่วนประธานหรือผู้บริหารระดับสูงก็จะเน้นบทบาทในการใช้ความรู้เพื่อปรับทิศทางขององค์กรสำหรับอนาคต เราจะพบว่ามีทีมงานหรือบริษัทที่ปรึกษาหลายบริษัท โฆษณาเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรมสัมมนาในหัวข้อ “การจัดการความรู้” แสดงให้เห็นว่า การลงทุนในทุนทางปัญญา จะช่วยสร้างกำไรหรืออัตราผลตอบแทนให้กับองค์กรมากกว่าการลงทุนในปริมาณที่เท่ากันกับทุนที่เป็นวัสดุสิ่งของ หรือเป็นยุคที่ทุนทางปัญญาขององค์กรมีค่ามากกว่าทุนที่เป็นสิ่งของหลายเท่าตัว

เนื่องจากผู้คนทั่วไปที่เกี่ยวข้องก็ยังขาดความตระหนักอย่างเพียงพอถึงความร้ายแรงของปัญหาภาวะวิกฤติทางภาษาและวัฒนธรรม และผลกระทบที่เกิดขึ้นอัน

จะทำลายความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมซึ่งเป็นแหล่งเก็บภูมิปัญญาของมนุษยชาติติดต่อกันมาเป็นเวลายาวนาน ส่งผลให้เกิดวิกฤตด้านอัตลักษณ์ของกลุ่มชนต่างๆ ต่อเนื่องกันไปเป็นลูกโซ่ ซึ่งมีผลให้กลุ่มชนต่างๆ อ่อนแอ ไม่สามารถธำรงรักษาเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของตนเองไว้ได้ ประเทศไทยก็เป็นอีกประเทศหนึ่งที่ประสบกับภาวะวิกฤตนี้ ทำให้สังคมอ่อนแอขาดความเชื่อมั่น ความมั่นคง ซึ่งเป็นรากฐานของการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดังนั้นคณะผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการจัดการความรู้ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของจังหวัดพิจิตรให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อการนำไปสู่การสร้างทุนทางสังคมและวัฒนธรรมให้ได้องค์ความรู้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ก่อนที่จะเสื่อมสลายไป

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร
- 2) เพื่อการจัดการความรู้ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร

วิธีการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่

- 1) ชาวพื้นถิ่น บ้านห้วยพุก ตำบลห้วยพุก อำเภอคงเจริญ จังหวัดพิจิตร
- 2) ชาวไทยกูย บ้านยางตะพาย ตำบลบึงบัว อำเภอศรีบารมี จังหวัดพิจิตร
- 3) ชาวไทยมุสลิม บ้านดียว้ออิสลาม ตำบลในเมือง อำเภอเมืองพิจิตร
- 4) ชาวลาวเงี้ยว บ้านป่าหวาย ตำบลหนองปลาไหล อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร
- 5) ชาวไทยยวน บ้านลำประดาใต้ ตำบลลำประดา อำเภอบางมูลนาก
- 6) ชาวไทยเชื้อสายจีน บ้านตะพานหิน ตำบลตะพานหิน อำเภอตะพานหิน พิจิตร

7) ชาวไทยทรงดำ บ้านหนองหญ้าปล้อง ตำบลวังโมกข์ อำเภอลือชัยบุรีรัมย์ จังหวัดพิจิตร

8) ชาวไทยอีสาน บ้านหนองบัว ตำบลท้าย อำเภโพนทะเล จังหวัดพิจิตร

9) ชาวลาวพวน บ้านป่าแดง ตำบลหนองพยอม อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

10) ชาวลาวครั่ง บ้านหนองโสน ตำบลหนองโสน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาการจัดการความรู้ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของจังหวัดพิจิตร ผู้วิจัยใช้เครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร จากเอกสารทั้งที่ทางราชการจัดทำขึ้น จากรายงานการวิจัย เอกสารที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บรวบรวมจากภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์ (Interview) แบบไม่เป็นทางการ (Non Formal Interview) การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของจังหวัดพิจิตร นอกจากนี้ยังเก็บข้อมูลโดยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non Participant Observation) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในแง่มุมต่างๆ รวมถึงสภาพทั่วไปของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ

วิธีด

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อศึกษาความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร

เพื่อการจัดการความรู้ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมการ 2) ขั้นปฏิบัติการ และ 3) ขั้นประเมินผลและสรุป การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสำรวจโดยการสังเกตและจดบันทึก การสนทนากลุ่มย่อย และการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1) ขั้นเตรียมการ เป็นขั้นตอนการพัฒนาโครงการวิจัย คัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย สร้างความเข้าใจ ระหว่างทีมงาน และวางแผนการวิจัย โดยการประชุมหารือร่วมกันระหว่างทีมงานวิจัย แก่นนำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน สร้างความรู้ความเข้าใจในกระบวนการวิจัย และวางแผนการวิจัยโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงการ โดยชาวบ้านและนักวิจัยจะต้องพิจารณาร่วมกันเรียนรู้และร่วมกันวางแผนการวิจัยให้เหมาะสมกับท้องถิ่น โดยชาวบ้านควรมีบทบาทหลักเข้ามีส่วนร่วมให้มากยิ่งขึ้น และกำหนดโครงการหรือกิจกรรมที่จะดำเนินการ

2) ขั้นปฏิบัติการ ใช้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อการบูรณาการการจัดการทุนทางวัฒนธรรมในฐานะนวัตกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดเพชรบูรณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวสำหรับรองรับประชาคมอาเซียน เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนงานโครงการที่ได้วางแผนไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำผลของการวิจัยไปสู่การปฏิบัติแล้วยังห่างไกลจากบริบทชีวิตประจำวันของเขามากขึ้น การเข้าร่วมงานวิจัยของชาวบ้าน จึงเป็นไปได้โดยเน้นการรับฟังสิ่งที่ผู้วิจัย และปฏิบัติการจัดการความรู้ โดยจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประเด็นการจัดการความรู้ เพื่อการจัดการความรู้ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของจังหวัดพิจิตร ตามขั้นตอนดังนี้

- 2.1) การค้นหาความรู้
- 2.2) การสร้างและแสวงหาความรู้
- 2.3) การจัดความรู้ให้เป็นระบบ
- 2.4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้
- 2.5) การเข้าถึงความรู้
- 2.6) การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้

2.7) การเรียนรู้

3) ชั้นประเมินผลและสรุป เป็นขั้นตอนที่เกี่ยวกับการการวัดผลสำเร็จของโครงการ ซึ่งหากโครงการมีความสามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสมและอย่างต่อเนื่อง ก็อาจจะเป็นข้อพิสูจน์ถึงความประสบผลสำเร็จของโครงการได้ ในขั้นตอนนี้ คณะผู้วิจัยจะร่วมกับชาวบ้านที่เป็นผู้ร่วมงานวิจัย ทำการตรวจสอบข้อมูลที่เป็นผลของการวิจัยว่าครบถ้วนถูกต้องหรือไม่ ถ้าพบส่วนใดที่ก็สามารถดำเนินการต่อไป ถ้ายังไม่เกิดการพัฒนาหรือพัฒนาแต่ยังไม่เป็นที่พอใจก็นำข้อมูลปัญหาอุปสรรคไปใช้วางแผนแก้ปัญหา ตามขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในวงรอบต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากข้อมูลพื้นฐานที่มีอยู่ เช่น บริบทชุมชน และการเก็บข้อมูลปฐมภูมิจากการสังเกต การประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดกระบวนการเรียนรู้ การถ่ายทอด/อบรมแก่สมาชิกในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ และทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Technique) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ โดยการตรวจสอบด้านข้อมูล การตรวจสอบด้านวิธีการ และการตรวจสอบด้านผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลจากการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสรุปบทเรียน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยการจัดการความรู้ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของจังหวัดพิจิตร สามารถสรุปการดำเนินการในเบื้องต้นได้ดังนี้

1. ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่มาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดพิจิตร

ภาษาที่หลากหลายเป็นของชุมชนที่อยู่ร่วมกันและยอมรับในวัฒนธรรมของชุมชนในเรื่องของภาษาและขนบธรรมเนียมประเพณีความเป็นอยู่การประกอบอาชีพทำให้เกิดอัตลักษณ์ของแต่ละชุมชนในอำเภอต่างๆ ของกลุ่มภาษา สิ่งต่างๆ ที่หลากหลายนี้เป็นต้นทุนทางวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิตที่มนุษย์สร้างขึ้นและถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ความหลากหลายทางภาษาของจังหวัดพิจิตรแสดงดังรูปที่ 1 โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

1) ภาษาไทยพื้นถิ่น เป็นภาษาที่ใช้พูดทั่วไปในเขตจังหวัดพิจิตร เพราะพิจิตรเป็นเมือง ที่มีประชากรมาจากหลายท้องที่อพยพเข้ามา จึงใช้ภาษาถิ่นไทยกลางในการสื่อสาร แต่การใช้ภาษาจะมีศัพท์ภาษาเดิมผสมผสานกันบ้าง

2) ภาษาไทยกูย เป็นภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติก สาขามอญ-เขมร กลุ่มกะตู่ เป็นภาษาของคนที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในแขวงอัตตะปือ จำปาศักดิ์ และสารวันของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แล้วอพยพเข้ามาอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

3) ชาวไทยมุสลิม ชาวไทยมุสลิมจะใช้ภาษาไทยติดต่อสื่อสารกันเป็นหลัก แต่ก็ยังมีการใช้ภาษามลายูหรือภาษายาวีกันอยู่บ้านในคนสูงอายุ

4) ภาษาลาวแฉ่ว เป็นชนกลุ่มน้อยที่มีถิ่นฐานอยู่ในเขตชนบทซานเมืองเวียงจันทน์ หากเป็นพวกที่อยู่ในเขตเมืองเวียงจันทน์จะเรียกว่า “ลาวเวียง” หลักฐานทางประวัติศาสตร์ กล่าวว่า บรรพบุรุษคนไทยเชื้อสายลาวอพยพเข้าสู่ประเทศไทยเนื่องมาจากสงคราม

5) ภาษาไทยยวน เป็นภาษาตระกูลภาษาไท-กะไดกลุ่มหนึ่งที่อพยพมาจากทางตอนเหนือของประเทศไทยที่เคยเป็นที่ตั้งของอาณาจักรล้านนา ไทยยวนเป็นกลุ่มประชากรที่ใหญ่ที่สุดในอาณาจักรล้านนา ซึ่งมีคำเรียกตนเองหลายอย่าง เช่น ยวน โยน หรือ ไต (ไท)

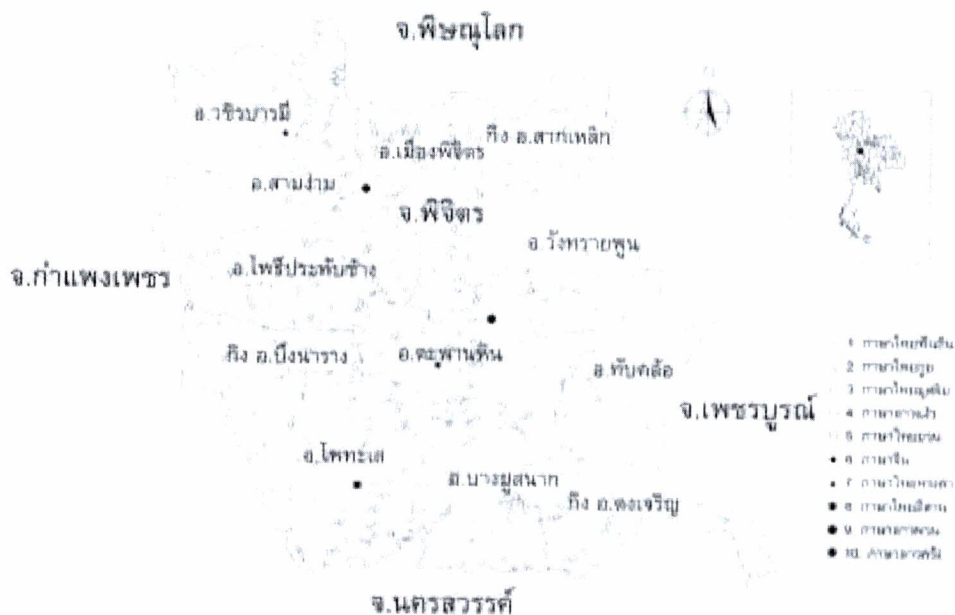
6) ภาษาจีน เป็นภาษาที่ใช้ในชุมชนชาวจีนที่ประกอบการค้าตามย่านการค้าที่สำคัญของจังหวัด ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มจีนแต้จิ๋วและไหหลำ เป็นภาษาหนึ่งในตระกูลภาษาจีน หมิ่น-หนาน จัดเป็นหนึ่งในตระกูลภาษาของฮกเกี้ยน

7) ภาษาไทยทรงดำ เป็นภาษาที่อยู่ในตระกูลภาษาไท-กะได ภาษากลุ่มคำ-ไท สาขาเบ-ไท สาขาย่อยไท-แสก แต่ก็ได้มีการปะปนกับภาษาเวียดนามบางคำจึงมีลักษณะแตกต่างไปจากภาษาอีสานทั่วไป โดยมีทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนเป็นของตนเอง

8) ภาษาไทยอีสาน เป็นภาษาที่ใช้พูดกระจายทั่วไปในจังหวัดพิจิตร เช่นเดียวกับภาษาไทยพื้นถิ่น เป็นภาษาลาวในสาขาเวียงจันทน์ (Brown, 1965) ส่วนใหญ่ผู้คนจะอพยพมาจากจังหวัดต่างๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ขอนแก่น อุดรธานี ชัยภูมิ นครราชสีมา ร้อยเอ็ด มหาสารคาม เป็นต้น

9) ภาษาลาวพวน เป็นภาษาในตระกูลไท-กะได โดยคำศัพท์ใกล้เคียงกับภาษาลาวและภาษาไทยถิ่นอีสาน ลักษณะเด่นของภาษาลาวพวน คือ ถ้าใช้ ก เป็นตัวสะกดจะไม่ออกเสียงตัวสะกด ส่วนคำที่ใช้สระไม้ม้วน (สระ-ไ-) จะออกเสียงเป็นสระเออ

10) ภาษาลาวครั่ง ลาวครั่งที่มาตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดพิจิตรเดิมมีถิ่นฐานอยู่ที่เมืองหลวงพระบาง ใกล้กับภูเขากูที่เรียกว่า กูคัง บางครั้งจึงทำให้มีชื่อเรียกว่าลาวกูคัง ลาวครั่งอพยพเข้ามาอยู่ในไทยเนื่องจากผลของสงครามระหว่างไทย-ลาว ภาษาลาวครั่งจัดอยู่ในตระกูลภาษาไท-กะได โดยจะมีคำศัพท์ที่แตกต่างจากภาษาลาวต่างๆ ได้อย่างชัดเจน

แผนที่ความหลากหลายทางภาษาของจังหวัดพิจิตร

ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของจังหวัดพิจิตร แสดงถึงระบบความรู้ ความคิด หรือความเชื่อจนมีการยอมรับปฏิบัติกันมา เป็นวิธีการหรือแบบแผน และการอบรมและถ่ายทอดไปสู่สมาชิกรุ่นต่อมา ตลอดจนมีการเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสภาพสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของจังหวัดพิจิตร สามารถสรุปได้ดังนี้

1) วัฒนธรรมไทยพื้นถิ่น จังหวัดพิจิตรมีประชากรที่เป็นคนพื้นเมือง ซึ่งมีวัฒนธรรมที่แตกต่างจากจังหวัดอื่น ที่สำคัญได้แก่ ประเพณีแข่งเรือ โดยจะจัดแข่งขันกันบริเวณท่าน้ำวัดท่าหลวง ในช่วง ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 11 ของทุกปี ภายหลังเลื่อนมาเป็นเดือน 10 ตามความแรงของแม่น้ำน่าน ประเพณีลอยกระทงรอบโบสถ์ ประเพณีงานมัสการหลวงพ่อพะพรหมและสมโภชเมืองพิจิตร

2) วัฒนธรรมไทยกุ่ม ด้านประเพณีและพิธีกรรมเกี่ยวกับชีวิต พิธีกรรมเกี่ยวกับการเกิด พิธีกรรมสู่ขวัญคนเจ็บป่วย พิธีกรรมขอขมาคนป่วยใกล้ตาย พิธีกรรมเกี่ยวกับการก่อสร้างบ้าน พิธีกรรม “แกลมอ” ประเพณีการสู่ขอ ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีการขึ้นบ้านใหม่ ประเพณี เทศกาลการเล่นประจำท้องถิ่น ประเพณีถวตแทน (ทอดกฐิน) เทศกาลสงกรานต์ การละเล่นพื้นบ้าน

3) วัฒนธรรมชาวไทยมุสลิม ชาวอิสลามมีวัฒนธรรมและประเพณีน้อยมาก ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับคำสอนหลักการของศาสนาอิสลาม ซึ่งเชื่อว่าอิสลามคือการดำเนินชีวิตตามคำสั่งของพระเจ้าและแบบอย่างของศาสดา แต่วัฒนธรรมที่สำคัญของชาวไทยมุสลิมที่ยังหลงเหลือมาคือภาษายาวี ดนตรีและการละเล่นไม่มีเลย

4) วัฒนธรรมลาวแง้ว ประเพณีที่สำคัญของลาวแง้วที่ยังหลงเหลืออยู่คือ ประเพณีเพาะกระเจาต หรือใส่กระเจาต การใส่กระเจาตจะเริ่มเมื่อมีการประกาศกำหนดงานบุญมหาชาติ การนำเอาของมาร่วมสมทบทำบุญ เรียกว่า "ใส่กระเจาต" เจ้าของบ้านเลี้ยงอาหารแก่แขก และเมื่อแขกกลับก็จะให้ข้าวต้มมัดเป็นของตอบแทน ประเพณีการใส่กระเจาตนี้

5) วัฒนธรรมไทยยวน ได้แก่ ประเพณีกวนข้าวทิพย์ ถือว่าเป็นอาหารศักดิ์สิทธิ์ จัดทำขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ของทุกปี ซึ่งประชาชนจะนำสิ่งของต่างๆ เช่น แป้งข้าวเจ้า, แป้งข้าวเหนียว, น้ำตาล, มะพร้าว, นม มาร่วมกันและช่วยกันกวนจนเสร็จแล้วนำไปทำบุญและแจกจ่ายให้ประชาชน ประเพณีลอยกระทงซึ่งจัดขึ้นในวันเพ็ญ เดือนสิบสองของทุกปี ประเพณีสงกรานต์รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ซึ่งชาวบ้านปฏิบัติเป็นประจำทุกปี

6) วัฒนธรรมชาวไทยเชื้อสายจีน ประเพณีและเทศกาลของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดพิจิตร ที่สำคัญได้แก่ ประเพณีการไหว้เจ้าของชาวไทยเชื้อสายจีน ประเพณีตรุษจีน เทศกาลเซ่งเม้ง ประเพณีสารทจีน เทศกาลทิ้งกระจาดวิญญาณ

เทศกาลกินเจของชาวจีน ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีการตาย การแสดงจ๊ว เป็นอุปการะที่ชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดพิจิตรใช้เป็นการละเล่นเพื่อถวายเป็นเจ้า การเล่นจ๊วจึงมักจะมีการตั้งโรงแสดงที่หน้าศาลเจ้า เมื่อถึงเทศกาลไหว้เจ้าต่างๆ นอกจากนั้นในช่วงประเพณีต่างๆ ก็จะจัดให้มีการแห่มังกร สิงโต ขบวนเอ็งกอ พะບู้ ขบวนโล้วโก้ว

7) วัฒนธรรมไทยทรงดำ ประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำที่จะต้องทำเป็นประจำ ได้แก่ งานเสนเฮือน เป็นงานเลี้ยงผีบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว โดยจะแต่งชุดไทยดำทั้งหมด การแต่งชุดไทยดำ จะต้องแต่งให้ถูกต้องตามระเบียบของชาวไทยทรงดำ งานรื่นเริงในเดือนเมษายน คืองานสงกรานต์ จะจัดวันที่ 18, 19 และ 20 เมษายนของทุกปี โดยจะมารวมตัวกันที่บ้านศูนย์รวมของชาวไทยทรงดำ จะมีการเล่นคอนรำแคน (จะมีหมอแคน และลูกคอน (จะคล้ายลูกช่วง)) เพื่อเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรม โดยจะทำการรำแคนไปใกล้ช่วงเที่ยงคืนแล้วก็จะทำการเล่นคอน ซึ่งการเล่นคอนจะทำการแบ่งเป็น 2 ฝ่าย คือฝ่ายผู้ชาย และฝ่ายผู้หญิง โดยจะมีหัวหน้าทีมของแต่ละฝ่าย แล้วจะให้ทั้ง 2 ฝ่ายจะทำการจับคู่เล่นคอนกัน

8) วัฒนธรรมไทยอีสาน ส่วนใหญ่เกี่ยวกับศาสนาเป็นหลัก โดยประเพณีที่ชาวบ้านถือปฏิบัติกันมาช้านานส่วนมากจะเป็นคือ ฮีตสิบสอง ครองสิบสี่ นอกจากนี้ยังมีประเพณีที่เกี่ยวกับ วิถีชีวิต เช่น การกินตอง (แต่งงาน) งานบวช งานทำบุญแจกข้าว (ทำบุญให้บรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว) ประเพณีงานเลี้ยงปีเจ้าพ่อถ้ำใหญ่และงานบุญบังไฟ ประเพณีเผาข้าวหลาม

9) วัฒนธรรมลาวพวน งานประเพณีกำฟ้า เป็นการบูชาหรือเคารพเทวดาฟ้าดินเพื่อขอพรจากเทพดาฟ้าดินผู้รักษาฟ้าให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล

10) วัฒนธรรมลาวครั่ง ประเพณีที่สำคัญของชาวลาวครั่ง คือ ประเพณีแห่ดอกไม้วันสงกรานต์ ประเพณียกธงบอกเลิกวันสงกรานต์ ประเพณีตีกลองยาวแห่ข้าวปั้นก้อน เอกลักษณ์ของชาวลาวครั่ง คือ ภาษาและผ้าซิ่นตีนจก ดนตรีชาวลาวครั่ง จะเป็นดนตรีแคนประยุกต์ เหมือนสมัยใหม่ การรำชาวลาวครั่ง จะเป็นการรำที่คล้ายกับการรำของภาคอีสาน

2. ผลการจัดการความรู้ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของจังหวัด พิจิตร

การจัดการความรู้เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ มีการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบโดยการจัดทำฐานข้อมูล มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ คือ การอบรมของกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันและต่างกลุ่มในเรื่องของภาษาและวัฒนธรรม โดยทำการประเมินผลก่อนและหลังการอบรมเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยมี 7 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การค้นหาความรู้ (Knowledge Identification) เริ่มจากการศึกษาสภาพทั่วไปของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในจังหวัดพิจิตร ด้วยการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ โดยการสำรวจภูมิประเทศ เพื่อให้มองเห็นสภาพพื้นที่ตั้งของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ เส้นทางคมนาคมพื้นที่ทำกินและสภาพแวดล้อมของชุมชนโดยทั่วไป นอกจากนี้ยังได้ศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งได้แก่ ความเชื่อ เศรษฐกิจ การเมือง สาธารณสุข การศึกษา การพักผ่อนหย่อนใจ ประวัติศาสตร์ชุมชน ลักษณะ ปัจจัย และผลกระทบ การเปลี่ยนแปลงปัญหาทางสังคม ตลอดจนปัญหาทางสังคม เพื่อให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition) โดยการค้นหาข้อมูลภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และ การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) แต่เนื่องจากภาษาและวัฒนธรรมเป็นความรู้ในตัวบุคคล ต้องอาศัยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ในลักษณะการพูดคุยกันในวงสนทนา หรือ “เวทีชาวบ้าน” การค้นหาความรู้ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้แบบพินิจพิเคราะห์เพื่อการสรุปทบทวน เกิดการสกัดความรู้จากการสนทนาแลกเปลี่ยนจนเกิดเป็น “คลังความรู้”

ขั้นตอนที่ 3 การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization)

ข้อมูลที่รวบรวมได้สามารถแบ่งประเภทของภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตรเป็น 10 กลุ่มชาติพันธุ์ ประกอบด้วย ชาวไทยพื้นถิ่น ชาวไทยกูย ชาวมุสลิม ชาวลาวเงี้ยว ชาวไทยยวน ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวยไทยทรงดำ ชาวไทยอีสาน ชาวลาวพวน และชาวลาวครั่ง โดยจัดหมวดหมู่ของภาษาตามลักษณะ

โครงสร้างของภาษาเป็นสำคัญ ได้แก่ โครงสร้างทางเสียงหรือระบบเสียง (Phonology) โครงสร้างทางคำหรือระบบคำ (Morphology) และระบบกลุ่มคำ (Syntax) ขณะทีวัฒนธรรม แบ่งออกเป็น 2 หมวดหมู่ คือ 1) วัฒนธรรมทางวัตถุ คือ เครื่องมือ เครื่องใช้ ที่มนุษย์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อความสุขทางกาย ได้แก่ ยานพาหนะ ที่อยู่อาศัย ตลอดจนเครื่องป้องกันตัวให้รอดพ้นจากอันตรายทั้งปวง 2) วัฒนธรรมทางจิตใจ เป็นเรื่องเกี่ยวกับเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์ เพื่อให้เกิดปัญญาและมีจิตใจที่งดงาม ได้แก่ ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม คติธรรม ตลอดจน ศิลปะ วรรณคดี และระเบียบแบบแผนของขนบธรรมเนียมประเพณี

ขั้นตอนที่ 4 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement)

การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและการจัดทำชุดความรู้ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล การจัดเวทีชาวบ้านและการสนทนากลุ่ม การสังเกตทั้งแบบมีและไม่มีส่วนร่วม การจดบันทึก การบันทึกเสียง เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง แม่นยำ ชัดเจนของข้อมูลที่ได้จากการจัดเวทีชาวบ้าน ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ตลอดจนตรวจสอบเปรียบเทียบข้อมูลด้าน ภาษาและวัฒนธรรมกับสำนักศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิจิตร ท้ายสุดจัดทำชุดความรู้ความหลากหลายทางภาษา และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร

ขั้นตอนที่ 5 การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access) จัดการให้สามารถเข้าถึงความรู้ได้ โดยการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับ ภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ทำให้ชาวบ้านมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมนั้น หรือมีความรู้สึกเป็นเจ้าของมิได้แปลกแยก ซึ่งความรู้สึกแปลกแยก นั้นเกิดขึ้นมาเมื่อไม่นานนี้เองจากกระแสของการพัฒนาที่ทำให้มนุษย์แยกออกจาก ธรรมชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม ทำให้รู้สึกว่าวัฒนธรรม หรือวัดวาอารามเป็น สถานที่สาธารณะ และเป็นกรรมสิทธิ์ส่วนรวมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการมีชีวิตอยู่ของคนใน ชุมชน พร้อมกันนั้นการสร้างคุณค่ากับภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นก็มีข้อจำกัด หลายประการ ทั้งเรื่องเวลา อาชีพ ความคิด ดังนั้นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามา

มีส่วนร่วมจึงสร้างความรู้สู่ผู้ฝึกฝน และเป็นเจ้าของแหล่งวัฒนธรรม เมื่อชาวบ้านได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ทำให้เกิดการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งท่ามกลางความผันผวนของความรู้แบบสากลที่ครอบงำความรู้แบบท้องถิ่นอยู่นั้น การเรียนรู้ที่ได้จากภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นความรู้ที่เกิดจากท้องถิ่นโดยตรง น่าจะสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นได้ เพราะการสร้างความรู้ที่เกิดจากท้องถิ่นต้องเป็นความรู้ที่เกิดขึ้นจากคนในท้องถิ่นเพื่อให้คนในท้องถิ่นมีชีวิตที่สมดุลกับสภาพแวดล้อมตรงกันข้ามกับความรู้แบบสากลที่อาจจะใช้ได้เฉพาะส่วนของแต่ละสังคมเท่านั้น ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเปิดโอกาสให้ฝึกฝนความรู้ดั้งเดิมของชุมชนอีกครั้งหนึ่ง

ขั้นตอนที่ 6 การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) เป็นหัวใจสำคัญของการจัดการความรู้ เพราะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญในทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดการความรู้ ตั้งแต่การบ่งชี้หรือการกำหนดประเภทความรู้ เพื่อให้การทำงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ทำให้การสร้างและค้นหาความรู้และจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้จึงเลือกใช้วิธีการเปิดการเรียนการสอนที่ศูนย์เรียนรู้ การมีวิทยากรทั้งในศูนย์เรียนรู้และนอกสถานที่ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เกิดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ มีการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ โดยการจัดทำฐานข้อมูลภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 7 การเรียนรู้ (Learning) กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร และผู้ที่สนใจ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน สามารถสืบสาน พัฒนา แสวงหาความรู้ การใช้ประโยชน์จากความรู้ สามารถสร้างความรู้ใหม่ และนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบสานความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชนต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร โดยการส่งเสริมให้ทุกคนเห็นคุณค่าร่วมกันรักษาเอกลักษณ์ทางภาษาและวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ตนเอง เพื่อสร้างความเข้าใจและมั่นใจแก่สมาชิกของแต่ละชาติพันธุ์และร่วมกันรณรงค์ให้ประชาชนและ

ภาคเอกชน โรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ควรปลูกจิตสำนึก ชี้นำให้เห็นถึงความสำคัญของเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเองให้นักเรียน นอกจากนี้ควรจัดศูนย์วัฒนธรรมประจำกลุ่มไว้ในโรงเรียน และควรพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นทางด้านภาษาและวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อใช้ในการเรียนการสอน

การอภิปรายผลการวิจัย

1. ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของจังหวัดพิจิตรแบ่งได้ตามกลุ่มชาติพันธุ์ที่มาอาศัยอยู่ในจังหวัดพิจิตรเป็น 10 กลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ชาวพื้นถิ่น ชาวไทยกูย ชาวไทยมุสลิม ชาวลาวเงี้ยว ชาวไทยยวน ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวยไทยทรงดำ ชาวไทยอีสาน ชาวลาวพวน ชาวลาวครั่ง ซึ่งในปัจจุบันพบว่าภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตรได้ลดบทบาทของตัวเองลง เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา และเทคโนโลยี ตลอดจนวัฒนธรรมภายนอกที่ได้หลั่งไหลเข้ามาทำให้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตรเปลี่ยนไป ซึ่งสอดคล้องกับ ศรีสุข ผาอินทร์ (2559) ที่ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทย บ้านนาบัว ตำบลโคกหินแฮ่ อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม ผลการวิจัย พบว่า การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงด้านสภาพเศรษฐกิจ คือการเปลี่ยนแปลงการผลิต การบริโภค การแบ่งสรรค การแลกเปลี่ยน เทคนิควิทยาการผลิต และการค้าที่พึ่งพาภายนอกซึ่งเป็นลักษณะของระบบทุนนิยมและบริโภคนิยม ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นการเปลี่ยนแปลงกลุ่มสังคม ครอบครัว ชุมชน ชนชั้นและสหจร เช่น จากครอบครัวขยายเปลี่ยนเป็นครอบครัวเดี่ยว และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เป็นการเปลี่ยนแปลงค่านิยม ศาสนา ภาษา นันทนาการ การศึกษา คมนาคม วิทยาศาสตร์ การเมืองและสาธารณสุขเช่น การรักษาอาการเจ็บป่วยด้วยแพทย์พื้นบ้านเปลี่ยนเป็นการรักษาด้วยแพทย์แผนปัจจุบัน

2. จากผลการวิจัยการจัดการความรู้ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของจังหวัดพิจิตร โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยนำกระบวนการจัดการความรู้ 7 ขั้นตอน มาประยุกต์ใช้ ผลการวิจัยพบว่า

หลังจากการจัดการความรู้ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดพิจิตร โดยการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้จัดทำชุดความรู้ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ก่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ มีการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ ไพศาล สรรสวัสดิ์ (2558) ที่ได้กล่าวว่า การจัดการความรู้ เป็นกระบวนการจัดการที่เป็นระบบ ตั้งแต่การประมวลผลข้อมูล สารสนเทศ ความคิด ตลอดจนประสบการณ์ของบุคคล ทั้งความรู้ที่เป็นความรู้ฝังลึก และความรู้ที่ชัดแจ้ง จากภายในและภายนอกองค์กร เพื่อสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้งาน โดยมีการจัดเก็บความรู้ในลักษณะที่ผู้ใช้สามารถเข้าถึงได้โดยอาศัยช่องทางที่สะดวก และมีการเผยแพร่ความรู้ตลอดจนนำความรู้ไปใช้อย่างเป็นระบบ

ในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ ความรู้จะเป็นตัวสร้างมูลค่าเพิ่มขององค์กร ที่พร้อมจะถูกนำไปใช้ประโยชน์ในองค์กร ในการบริหารความสำเร็จจำเป็นต้องขยายผลจากการทำให้วิสัยทัศน์มีความชัดเจนขึ้น ซึ่งจะเพิ่มความกระตือรือร้นขององค์กรในการเรียนรู้ สร้างองค์ความรู้ และเพิ่มพูนสมรรถนะที่จะก่อเกิดความก้าวหน้าในการดำเนินกิจการไปสู่เป้าหมายร่วมกันขององค์กร ประสิทธิภาพ ประสิทธิ ผลขององค์กร ขึ้นกับความสามารถของบุคลากรในองค์กร ในการเรียนรู้ถึงสถานการณ์ แนวคิด เทคนิคการดำเนินงาน นวัตกรรม และเทคโนโลยีต่าง ๆ และการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งกันและกัน ภายในองค์กร เราต้องสร้างตัวเร่งในขับเคลื่อนให้สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงองค์กรให้เจริญก้าวหน้าต่อไปได้อย่างยั่งยืนและมีภูมิคุ้มกัน ซึ่งต้องตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการเรียนรู้ ระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับองค์กร หากแต่ระดับของการลงมือเรียนรู้ อาจยังไม่เป็นระบบที่สมบูรณ์ เราไม่ควรรีรอ ที่จะพัฒนาองค์กรของเรา อย่าปล่อยให้เหตุการณ์บางอย่างหรือกฎกติกาภาครัฐมาบีบบังคับให้ เราต้องเรียนรู้เพื่อตัวเราเอง เพื่อกลุ่ม หรือเพื่อองค์กร บุคลากรทุกระดับ ต้องตระหนัก และร่วมมือกันพัฒนาองค์กร เราต้องร่วมกันเพิ่มศักยภาพความสามารถ ในการสร้างสรรค์อนาคตขององค์กรอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- ไพศาล สรรสรวิสุทธิ์. “การจัดการความรู้ด้านมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดอุทัยธานี,” *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*. 10, 2 (ฉบับพิเศษ กรกฎาคม 2558) : 1-18.
- ศรีสุข ผาอินทร์. “การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทย: กรณีศึกษา บ้านนาบัว ตำบลโคกหินแฮ่ อำเภอรณนคร จังหวัดนครพนม,” *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*. 13, 4 (ตุลาคม – ธันวาคม 2559) : 119-131.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. “มองอนาคต : บทวิเคราะห์วัฒนธรรมของคนอีสาน,” *วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์*. 18, 1 (ตุลาคม-ธันวาคม 2543) : 27-32.
- Krauss, Michael. 1992. The world's languages in crisis. *Language*. 68(1). 1-42.